

Deres referanse:
201801698-1

Vår referanse:
201801382-2 008

Sted, Dato
Oslo, 13.06.2018

HØRING – FORSLAG OM ENDRINGER I REGLENE OM INFORMASJONSBEHANDLINGEN I SKATTEETATEN – HØRINGSSVAR FRA KRIPOS

Det vises til høringsnotat av 23. mars 2018 fra Det kongelige finansdepartement, videresendt hit ved e-post fra Politidirektoratet av 7. mai, med frist for å inngi høringssvar 4. juni. Som varslet om i e-post herfra 6. juni var det behov for noe mer tid til å ferdigstille høringssvaret. Fristoverskridelsen beklages.

Kripos vil i sin høringsuttalelse begrense seg til å kommentere forslaget om å gi Skatteetaten tillatelse til å sikre beviser ved tvang, jf. høringsnotatet kapittel 3.

Kripos er enig med Finansdepartementet i at det ikke bør innføres en hjemmel som gir Skatteetaten hjemmel til "skjult observasjon". Spørsmålet om lovfesting av politiets spaningsvirksomhet er til behandling i Justis- og beredskapsdepartementet og en eventuell regulering av en tilsvarende virksomhet for andre offentlige kontrollorganer må gjøres etter at dette arbeidet er slutført.

Kripos har ingen særskilte kommentarer til de foreslåtte reglene om adgangen for Skatteetaten og Tolletaten til å utlevere opplysninger, jf. høringsnotatets kapittel 5, utover at vi støtter de foreslåtte endringene i taushetspliktbestemmelsene i skatteforvaltningsforskriften § 3-3-1 og 12-1. Vi mener dette vil øke mulighetene for Skatteetaten og Tolletaten til å bidra inn i tverretattlig samarbeid om å bekjempe økonomisk kriminalitet og arbeidslivskriminalitet.

Bevissikring

Det foreslås i en ny § 10-15 i skatteforvaltningsloven at Skatteetaten skal gis anledning til å sikre beviser ved tvang. Bestemmelsen bygger på tilsvarende bestemmelser som gjelder for Konkurransetilsynet og Finanstilsynet i henholdsvis konkurranseloven § 25 og verdipapirhandelloven § 15-5.

Som det følger av høringsnotatet er det prinsipielle utgangspunktet at det er politiet, ikke forvaltningen, som skal kunne bruke tvang i arbeidet med å avdekke og bekjempe kriminalitet.

Kripos

Bevissikring er et inngrep i retten til privatliv som er vernet etter Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8.

Når Kripos likevel støtter forslaget om å gi Skatteetaten adgang til bevissikring er det fordi dette virkemiddelet vil være et viktig bidrag til bekjempelse av et alvorlig samfunnsproblem som har vokst frem de siste årene; arbeidslivskriminalitet.

Arbeidslivskriminalitet er et begrep som ikke har noe fast bestemt innhold, men det sentrale er å holde kostnadene kunstig lave gjennom skatte- og avgiftsunndragelser og bruk av arbeidere med lav og svart avlønning. I noen tilfeller kan utnyttelsen av arbeiderne gå så langt at det må bedømmes som menneskehandel. På denne måten får disse aktørene en uberettiget fordel i konkurransen med de som driver lovlig innenfor samme bransje.

Denne typen kriminalitet er vanskelig å avdekke ved bare å forholde seg til opplysninger og dokumentasjon som frivillig er gitt til Skatteetaten av skattesubjektene eller tredjeparter med opplysningsplikt. Som regel vil det være utstrakt bruk av fakturaer for fiktive tjenester, forfalskede dokumenter, stråmenn og stråselskaper hvor det gjerne ikke føres regnskaper.

Kripos mener at Skatteetatens arbeid med å avdekke denne formen for kriminalitet er så viktig at det kan begrunne inngrepet i privatliv som bevissikring vil medføre, men dette fordrer at reglene blir utformet slik at inngrepet begrenses til det som er nødvendig og at rettssikkerheten ivaretas.

Kripos er enig i at bevissikring bare skal kunne brukes der mindre inngripende kontrollmetoder ikke er tilstrekkelige, at bevissikring bare skal kunne besluttes av tingretten, og at politiet skal være tilstede ved bevissikring i private hjem.

Finansdepartementet bygger den videre utformingen av bestemmelsen rundt samme lest som reglene i konkurranseloven § 25 og verdipapirhandelloven § 15-5. Det fremstår som fornuftig å ta utgangspunkt i disse reglene. Kripos støtter forslaget til utforming av ny § 10-15 i skatteforvaltningsloven, herunder at inngangsvilkåret hvor det må være "rimelig grunn til å anta" at det foreligger overtredelse av reglene om tilleggsatt og at det er et skjerpet beviskrav for bevissikring i privat bolig. Kripos kan ikke se at utformingen vil være i strid med Grunnloven § 102 hvoretter "Husransakelse må ikke finne sted, unntatt i kriminelle tilfeller".

Det knytter seg større betenkeligheter til å tillate bevissikring hos tredjeparter enn hos den skattepliktige. Som departementet, mener Kripos at mye taler for at denne formen for undersøkelser bør være forbeholdt politiet, særlig når det gjelder bevissikring i tredjeparters hjem.

En mulig løsning kan være et regelverk hvor Skatteetaten ikke får anledning til å foreta bevissikring i tredjeparters private hjem, men at dette bare kan gjøres i saker som etterforskes av politiet.

Det foreligger imidlertid et klart behov for slik bevissikring for Skatteetaten. I tillegg til det som er nevnt i høringsnotatet om den nære sammenhengen mellom den skattepliktige og tredjeparter, kan det nevnes at Kripos gjennom etterforskning av saker som blant annet gjelder fakturering for fiktive tjenester har erfart at bakmenn i utstrakt grad benytter stråpersoner og stråselskaper og gjemmer unna dokumentasjon på virksomheten sin hos disse, eller for eksempel mottar post i postkasser som står i disses navn. Strafferettslig kan

dette være medvirkere, men de kan ikke ilegges tilleggsskatt og faller da utenfor bevissikringsreglene mot skattepliktige. Stråpersonene kan også være uvitende om de handlingene som blir begått i deres navn.

Et regelverk hvor Skatteetatens adgang til bevissikring begrenses til undersøkelser hos de skattepliktige, eller tredjeparters forretningssteder, kan medføre at muligheten til håndheving av Skatteetatens kontrolloppgaver ikke blir effektiv innenfor arbeidslivskriminaliteten.

Etter Kripos' syn vil denne begrensningen i bevissikringsadgangen gjøre det for enkelt for bakmenn å unndra seg kontroll fra Skatteetaten og slike saker vil måtte anmeldes til politiet for at bevisene skal kunne sikres. En slik anmeldelse vil måtte enten gjøres før annen bevissikring er gjennomført, eller etter at bevissikring er gjennomført hos den skattepliktige. Begge løsninger kan være uheldige, da man i det ene tilfellet kan gjøre politiets arbeid unødvendig komplisert fordi man tvinges til å anmelde før man har tilstrekkelig informasjon, og at man i det andre tilfellet gjennom bevissikringen har varslet bakmennene som kan fjerne eller ødelegge bevis som oppbevares hos en tredjepart.

I tillegg til at man risikerer et lite effektivt regelverk, kan et regelverk uten adgang til bevissikring hos tredjeparter skape uheldige avgrensingsproblemer rundt hvem bevissikring kan foretas hos.

Kripos mener at dersom man skal gi Skatteetaten anledning til å foreta bevissikring, må reglene være så effektive at de møter behovet for at Skatteetaten skal kunne gjennomføre sine kontrolloppgaver på en god måte. Dette fordrer selvsagt at reglene utformes slik at inngrepet begrenses til det som er nødvendig og at rettssikkerheten ivaretas. Det er Kripos' syn at disse hensynene er tilstrekkelig ivaretatt i reglene også dersom man tillater bevissikring hos tredjeparter.

Med hilsen

Vigleik Antun
ass.sjef Kripos

Saksbehandler:
Håvar Undeland
politiadvokat
Telefon: 23 20 85 83